

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
Oktober 2011 - 32e Jaargang, nr. 130

BESTUUR:

Voorzitter

R.W. Hemmes	Thorbeckelaan 74	2564 BS Den Haag	Telefoon 070 - 368 35 66
-------------	------------------	------------------	-----------------------------

Secretaris

G.J. Staal	Oranje Nassaulaan 52	3708 GE Zeist	Telefoon 030 - 692 27 92
E-mail: staalgj@gmail.com			

Penningmeester

Ch.H. Bartelings	Thomas Jeffersonlaan 437	2285 AP Rijswijk	Telefoon en fax 070 - 394 14 67
E-mail: ch.h.bartelings@planet.nl			

LEDEN:

R.A. Grisnigt	Canadalaan 25	4631 NT Hoogerheide	0164 - 61 34 15
---------------	---------------	---------------------	-----------------

J.A. Bakker, Evenementencommissie	Zeekant 92g	2586 JB Den Haag	070 - 354 02 45
J. de Mos, Evenementencommissie	Marjorystraat 25	3151 SK Hoek v. Holland	0174 - 38 21 83

Schakel redactie

Ch.H.Bartelings	Thomas Jeffersonlaan 437	2285 AP Rijswijk	Telefoon en fax 070 - 394 14 67
E-mail: ch.h.bartelings@planet.nl			

Bankrekeningen:

ING Bank : 35 95 00
ABN-AMRO Bank: 54.55.46.826

Website: www.engelandvaarders1940-1945.nl

**Het volgende nummer verschijnt in januari 2012.
Gaarne hiervoor bestemde kopij inzenden vóór 1 december 2011.**

OKTOBER 2011

De zomer heeft ons dit jaar lelijk in de war gebracht want niemand had er toch op gerekend dat het hier alleen zomer in mei zou zijn. Het weer is wel plaatselijk erg verschillend geweest en gelukkig werkte het bij veel evenementen mee. Zo hadden we een prachtige zonnige Veteranendag. U ziet daarvan een verslag in deze Schakel.

Ook bij de herdenking van Koningin Wilhelmina, onze Moeder der Engelandvaarders, werkte het weer mee. Aangezien u weet dat die herdenking in de kerk in Delft is, zult u zich nu afvragen wat ik hiermee bedoel. Wel, de burgemeester van Delft had ons uitgenodigd om, vóór de herdenking, in de burgemeesterskamer een kopje koffie te komen drinken en dan over de Markt naar de kerk te wandelen. Die wandeling had verstoord kunnen worden door slecht weer, maar het zonnetje scheen en het werd een zeer geslaagde herdenking. De media hadden er ook lucht van gekregen, waardoor ook velen die niet naar Delft waren gegaan er nog iets van meekregen.

In de komende maanden zal in menige stad of dorp in het zuiden van ons land de bevrijding in 1944 worden herdacht. Ik hoop dat velen van u in eigen woonplaats daarbij aanwezig kunnen zijn.

Op het programma van ons bestuur staan dit jaar nog twee herdenkingen. Op de sterfdag van Koningin Wilhelmina, 28 november, zal bij haar monument tegenover het Paleis Noordeinde een herdenking worden gehouden.

Op 1 december, de sterfdag van onze beschermheer, gaan wij weer naar de kerk in Delft om op het graf van Prins Bernhard een bloemstuk te leggen om hem met de aanwezigen te gedenken.

En dan is het weer tijd voor Sinterklaas, kerstmis en de jaarwisseling. Hopelijk krijgen we dan het weer dat we verwachten.

Ik kijk er naar uit.

Rudi Hemmes

Traditiegetrouw begon de Nederlandse Veteranendag met een plechtige bijeenkomst voor genodigden in de Ridderzaal in aanwezigheid van Z.K.H. de Prins van Oranje, hoogwaardigheidsbekleders, een paar honderd veteranen, schoolkinderen etc. Premier Rutte benadrukte in zijn toespraak de inzet van de veteranen die blijvend dank en groot respect verdienden. Voor het uitreiken van medailles door o.m. Z.K.H. de Prins van Oranje, de minister van Defensie en veteranen aan een zestigtal veteranen op het Binnenhof die aan verschillende missies hadden deelgenomen sprak de minister van Defensie over de grote waarde van de veteranendag mede gezien de bijzondere prestaties van de veteranen in het buitenland. De muziek tijdens de ceremonie verzorgde de Militaire Kapel Johan Willem Friso. De programma's in de Ridderzaal en op het Binnenhof konden zoals elk jaar worden gevolgd op een televisiescherm dat op het Malieveld stond.

Van de ongeveer 4000 defilerende veteranen en militairen werden een aantal minder valide vervoerd in historische militaire voertuigen. Het voertuig met het Engelandvaardervandiel was bij de eerste detachementen van het defilé. De muzikale begeleiding werd verzorgd door 18 muziekkorpsen. De in het programma opgenomen fly-past moest vanwege de weersomstandigheden worden afgelast. Een speciaal programmaonderdeel was de aankomst van zo'n 200 motorfietsen in Den Haag die vanuit vier windstreken waren gekomen en waarvan een detachement aan het defilé deelnam.

Zoals in vorige jaren was het voor jong en oud weer gezellig op het Malieveld en vanwege het natte weer waren de tenten goed bezet.

Bron: Het Comité Nederlandse Veteranendag.

CHB

Nederlandse Veteranendag 2011 in Den Haag.

De aanwezige Engelandvaarders werden op 31 augustus j.l. in Delft, voor het leggen van bloemen op de geboortedag van Koningin Wilhelmina, gastvrij ontvangen op het stadhuis door de belangstellende burgemeester G.A.A. Verkerk van Delft.

Bij het gezamenlijk vertrek naar de Nieuwe Kerk was onverwachts landelijke en lokale pers aanwezig voor interviews en foto's. Na het leggen van een bloemstuk bij de Engelandvaarders plaquette in de kerk sprak onze voorzitter over het geforceerd vertrek uit Nederland in 1940 van de "moeder der Engelandvaarders" en haar duidelijke aanwezigheid in Londen.

Het jaarlijks bezoek werd afgesloten met de gebruikelijke bijeenkomst in het koffiehuis Willem van Oranje op de markt.

Kranslegging op 31 augustus 2011 in de Nieuwe Kerk te Delft.
Foto: Peter van Zetten

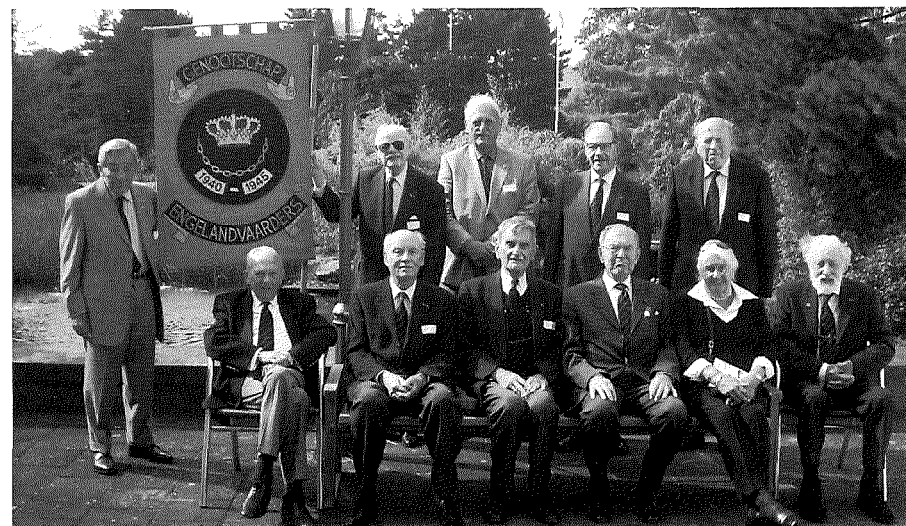
CHB

BIJEENKOMST IN DEN HAAG IN DECEMBER 2011

De opgegeven bijeenkomst van 5 december 2011 is verplaatst naar maandag 12 december 2011. Verzamelen vanaf 11.30 uur in de Stratford zaal van de Prinses Juliana kazerne en gezamenlijke lunch met het bestuur om ongeveer 12.45 uur.

CHB

Weer een kleiner gezelschap dan verleden jaar op de jaarlijkse reünie van de Stichting Genootschap Engelandvaarders. Er waren 11 Engelandvaarders aanwezig met 14 gasten. Onze voorzitter, Rudi Hemmes, verwelkomde allen, o.m. met name Luitenant-Kolonel A.J. Petter, die de Inspecteur Generaal van de Krijgsmacht vertegenwoordigde, en mevrouw G.A.G. van Elk van het bestuur van de Haagsche Officer's Mess. Vervolgens werden de overledenen van het afgelopen jaar herdacht, 23 namen werden door de voorzitter voorgelezen. De aanwezigen hoorden dat staande en emotioneel aan, het waren er meer dan ooit. Een minuut stilte volgde. Rudi vertelde nog eens over de jaarlijkse herdenking in Delft op 31 augustus, de verjaardag van Koningin Wilhelmina, waar een bloemstuk bij de muurplaquette in de Nieuwe Kerk werd gelegd. Alleen 5 Engelandvaarders waaronder 3 bestuursleden waren aanwezig. De burgemeester van Delft toonde belangstelling en ontving de aanwezige Engelandvaarders op het prachtige stadhuis. Toevallige omstanders in de kerk waren zeer geïnteresseerd. Het zou natuurlijk beter zijn geweest indien meer Engelandvaarders bij de jaarlijkse plechtigheid aanwezig zouden zijn geweest. Hierna volgde nog een korte ontvangst op het stadhuis.

Engelandvaardersreünie 2011.

Foto: Mw G. van Elk

Tijdens de reünie werd zoals altijd een fax met een aanhankelijkheidsbetuiging namens alle reünisten aan Koningin Beatrix gezonden. De voorzitter vertelde vervolgens dat Engelandvaarders dit jaar niet aanwezig zijn geweest bij het défilé in Wageningen op 5 Mei omdat op dezelfde dag een landingsdemonstratie bij de boulevard te Scheveningen was georganiseerd, op dezelfde plaats en met dezelfde soort boot als die tijdens de oorlog werd gebruikt door geheim agent Peter Tazelaar. Verder werd nog mededeling gedaan dat er plannen zijn om in Leidschendam een Engelandvaardersmuseum op te richten.

Na al deze mededelingen konden we op het zonovergoten terras van de Julianakazerne weer van een drankje genieten, ons aangeboden door zonen van de vorig jaar overleden Engelandvaarder Flip Winckel.

De officiële foto's van het gezelschap werden dit keer gemaakt door mevrouw van Elk, die dit spontaan aanbood omdat een officiële fotograaf ontbrak. Natuurlijk stond er daarna weer binnen een heerlijke rijsttafel klaar, zoals gewoonlijk, en had het gezelschap nog ruim de tijd om oude herinneringen op te halen.

MW-K/CHB

Deelnemers Engelandvaardersreünie 2011.

Foto: Mw G. van Elk

Voordracht van de heer Sierk Plantinga van het Nationaal Archief in het Stadsmuseum van Voorburg op 10 mei 2011 tijdens een bijeenkomst georganiseerd door de Vereniging Erfgoed Leidschendam. (Redactie)

Ongeveer anderhalve maand geleden had ik per mail en later ook per telefoon contact met een Engelandvaarder die in het buitenland woont. Ik vertelde hem over de bijeenkomst van vanmiddag en hij bleek erg geïnteresseerd in de hem onbekende persoon Anton Schrader. Nadat ik hem de tekst van mijn artikeltje in ErfGoedNieuws van mei 2003 over Anton Schrader en de werf van Van Ravesteijn had gestuurd, reageerde hij prompt, eerst per mail en later per telefoon. Hij vond dat ik mijn werk keurig had gedaan met al die voetnoten en dat ik niet over één nacht ijs was gegaan. Maar toch, overtuigd had ik hem niet, hij vertrouwde Schrader niet. Hij moest toegeven dat het er op leek dat Schrader niemand had verraden - en dat was in hem te prijzen - maar verder, zijn Indische NSB-verleden, voortgezet in Nederland, maakte deze Engelandvaarder (een oud ondervrager van het Londense Bureau Inlichtingen) bijzonder wantrouwig jegens Anton Schrader. Wat later reageerde hij vriendelijker: gezien mijn verhaal en de getuigenis van een collega Engelandvaarder die hij nog had geraadpleegd wilde hij Schrader wel de benefit of the doubt geven. Hij deed dat ruimhartig, maar mijn indruk was dat Anton Schrader van hem over mocht naar de volgende klas, maar dan wel met de hakken over de sloot.

Ik vertel u deze anekdote alleen maar om te laten zien dat klaarblijkelijk ruim 65 jaar na de bevrijding Anton Schrader nog steeds omstreden is. Mijn artikeltje in 2003 eindigde ik met een citaat uit het Londense ondervragingsverslag van Schrader door Oreste Pinto: "Truth is stranger than fiction". Wanneer je Anton Schrader wil(de) geloven - en dus ook vertrouwen - moe(s)t je wel overtuigd zijn van de juistheid van dat Engelse spreekwoord.

Dit maakt het allemaal ook erg lastig voor mij (die Schrader nooit heeft gekend) om een goede karakterisering te geven van hem, om te

laten zien wat voor een persoon hij was en wat hem dreef. Foto's van hem laten iemand zien met een licht Indisch uiterlijk; is dat de reden dat hij wat mysterieus overkwam, zoals onder andere mevrouw Elstrodt-Meijer mij vertelde? Als archivaris ben ik in het historische bedrijf opgevoed met feiten. Die moeten voor zich spreken en dan kan men pogen conclusies te trekken. Ik zal mij dus van persoonlijke kwalificaties over hem zoveel mogelijk onthouden.

Eerst iets over het begrip Engelandvaarder. Engelandvaarder is hij (of zij), zo luidt de officiële definitie, die tegen de wil van de bezetter uit bezet gebied is vertrokken ná de capitulatie van mei 1940 en vóór 6 juni 1944, D-day, met de bedoeling om een persoonlijke bijdrage te leveren aan de geallieerde oorlogsvoering. Later werden ook diegenen geacht onder deze definitie te vallen, die nooit in Engeland waren gearriveerd maar tijdens hun tocht er naar toe waren gearresteerd, tot aan de bevrijding gevangen hadden gezeten en aantoonbaar de intentie hadden gehad om op enigerlei wijze aan de strijd tegen de vijand deel te nemen. Er zijn ruim 1700 Engelandvaarders en Engelandvaardsters geweest die onder deze definitie vielen. De meesten van hen die Engeland hebben bereikt, reisden via Frankrijk, Spanje, Portugal en eventueel Jamaica, de USA en vandaar via Canada weer terug naar Engeland. Zij deden er al gauw een jaar over voordat zij in Oranjestad, de Londense club van de Engelandvaarders, het glas op hun succes konden heffen. Dat is bijna onbegrijpelijk voor ons, die in een uurtje van Schiphol naar het vliegveld Heathrow vliegen of over land met de Eurostar na een paar uur, onder het Kanaal door, op het Londense station St. Pancras uitstappen.

De kortste weg, gewoon met een bootje over de Noordzee, is ook de gevaarlijkste gebleken. Van de 136 becijferde pogingen slaagden er maar 31. Heel wat jonge mannen hebben in de Noordzee een zeemansgraf gekregen, en vele anderen moesten hun poging bekopen met opsluiting voor de rest van de oorlog in een concentratiekamp of Duits tuchthuis, als ze al niet ter dood werden veroordeeld en gefusilleerd. Wie het boek 'Vrijheid achter de horizon' van Jan Bruin en Jan van der Werff leest, wordt stil van de verhalen over die mislukte pogingen.

Het bijzondere van de bijeenkomst van vanmiddag is derhalve dat het hier gaat om Engelandvaarders in de meest letterlijke zin van het woord, om personen die met een bootje de poging waagden om de Noordzee over te steken. Er waren in 1941 en 1942 al diverse geslaagde pogingen geweest, van gekaapte vissersboten tot en met de beroemde kanotocht van de broers Willem en Han Peteri. Ook in 1941 was het de Schipluidense binnenschipper Rienksma na een eerste mislukte poging met zijn schip de *Nooit Volmaakt* toch gelukt om met een tweede kleiner bootje en met in totaal 8 man aan boord in september 1941 in Engeland aan te komen. Via relaties was hij illegaal aan benzine gekomen bij een medewerker van de Voedselvoorziening, een zekere ir Anton Schrader. De *Nooit Volmaakt* werd vervolgens aan een andere Schipluidense schipper verhuurd, aan Kees Koole, een man die samen met Anton Schrader een cruciale rol zou spelen bij het op weg helpen van Engelandvaarders. De 'Schipluiden connection' was geboren. Anton Schrader was al eerder betrokken bij wat verzetswerk, het bezorgen van verzetskrantjes en dergelijke, en ook al gearresteerd geweest.

Hij werkte na het vertrek van Rienksma en zijn 7 kompanen het idee uit dat hijzelf ook tochten met een bootje naar Engeland kon organiseren, juist ook omdat hij in begin 1942 volledige tekenbevoegdheid voor het leveren van benzine kreeg. Hij zette een kleine hulp-organisatie op, waaronder de al genoemde schipper Kees Koole, maar ook met de broers Pier en Jo Meijer die bij een kleine scheepswerf van Lo van Ravesteijn hier in Leidschendam werkten en die de scheepjes zeewaardig maakten, en met nog een aantal anderen.

Het plan was eigenlijk heel simpel: er werd een bootje gekocht, met geleend geld of met geld van degenen die er mee wilden vertrekken, het scheepje werd op de werf door de broers Meijer vaarklaar gemaakt, er werd door Schrader een bemanning geselecteerd (één van de bemanningsleden moest vaarervaring hebben, en één ander moest verstand hebben van motoren), vervolgens kwam Kees Koole het scheepje ophalen met zijn *Nooit Volmaakt*, laadde het soms in zijn ruim of sleepte het mee richting het Spui, of het Haringvliet (er was nog geen storm van 1953 geweest en derhalve waren er ook nog geen

dijken gemaakt in het kader van de Deltawerken, alle gaten tussen de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden en de Noordzee waren nog open). Het werk van Kees Koole was daarom zo cruciaal omdat binnen een straal van zo'n 50 kilometer vanaf de zeegaten er geen bootjes zoals die van Schrader mochten komen; en Koole had een speciale vergunning omdat hij o.a. aardappelen voor de voedselvoorziening vervoerde. De dekmantel voor het vervoer van het bootje was: de Voedselvoorziening, met officiële papieren, verschaft door Schrader. Daarmee werden de controles door de Duitsers bij de sluisen keurig doorstaan.

Nadat vervolgens ook de bemanning aan boord was gekomen op een afgelegen plaats, werd 's nachts het door de broers Meijer in Leidschendam geprepareerde bootje uit het ruim getakeld en te water gelaten. Vervolgens voer men weg, voorzichtig en stil om de Duitse wachtposten en wachtboten langs en in het zeegat te ontlopen. Na aankomst in Engeland werd er via radio Oranje een afgesproken mededeling uitgezonden ten teken van de geslaagde tocht zoals: "Tien keer rood, wit en blauw", of: "Onze hond heeft pokken". De tocht verliep niet altijd voorspoedig: slecht weer, storm, hoge golven en motorpech waren oorzaken van het mislukken van een tocht. Dat is diverse malen gebeurd, en dan mocht de bemanning van groot geluk spreken wanneer zij niet werd gearresteerd door de Duitsers, met concentratiekamp of tuchthuis als gevolg.

Om hoeveel bootjes en personen gaat het nu eigenlijk? Het goochelen met cijfers is u wel bekend. Je kunt allerlei soorten berekeningen maken. In totaal heeft Anton Schrader zeven bootjes zelf geheel 'verzorgd'. Het aantal personen dat op die zeven bootjes heeft gevaren bedraagt 67 man (inderdaad, alleen maar mannen). Vier tochten zijn mislukt, drie zijn er geslaagd. Van die 67 personen zijn er ook nog een paar dubbel geteld, namelijk diegenen die na een eerste mislukking het nog een tweede keer probeerden. Dan kom je uiteindelijk op 33 personen die de tocht succesvol hebben volbracht. Daaronder zijn onder meer Eddy Jonker, hier aanwezig, de latere PvdA-politicus Jaap Burger en Anton Schrader zelf.

Naast deze zeven bootjes had Anton Schrader ook nog op een of andere wijze bemoeienis met een paar andere afvaarten: met de in het begin al genoemde tocht van beurtschipper Rienksma uit Schipluiden, met de Yvette van Bartlema en Kaars Sijpestein, en met het bootje van Osten, Fuchter, Moddemeijer, Baxmeijer en Winckel dat in februari 1944 de tocht naar de overkant succesvol zou volbrengen. Zo u wilt kunt u de bemanningen van die schepen er nog bijtellen: dan komen er nog 18 personen bij, en dat brengt het totaal aangekomen personen op $(33 + 18 =) 51$.

Hoe je ook rekent, een indrukwekkend aantal. Je zou werkelijk kunnen spreken van een oorlogsheld. Toen Schrader op 9 oktober 1943 in Engeland aankwam stond er echter geen groot welkomstcomité hem op te wachten, maar een kritische onderzoekersclub, eerst van de Engelsen en daarna van de Nederlanders.

wordt vervolgd.

ENGELANDVAART CENTRAAL IN NATIONAAL OORLOGS- EN VERZETSMUSEUM IN OVERLOON

Naar aanleiding van de uitnodiging zoals vermeld in de vorige Schakel van de directeur drs. E. van den Dungen van het Liberty Park in Overloon, het grootste Oorlogsmuseum van Nederland, waren 5 Engelandvaarders aanwezig op 14 juli j.l. bij de uitbreiding van de Engelandvaarders afdeling van de vaste expositie in het museum

Het museum beschikt al geruime tijd o.m. over de vlet Yvette waarmee 5 Engelandvaarders in 1943 heimelijk naar Engeland vertrokken. De recente

uitbreiding van de afdeling bestond tevens uit de overdracht van het videoproject Klim naar de Vrijheid met interviews van een tiental Engelandvaarders die via een barre tocht over de Pyreneeën Engeland bereikten tijdens de bezetting van Nederland.

CHB

KANOVAARDERS EERSTE POGINGEN 13-8-1940 EN ENKELE DAGEN NA 19-8-1940

In onze nieuwe serie over Engelandvaarders, die het aandurften de Noordzee met een kano over te steken (zie vorige Schakel), hierbij het verhaal van de - voorzover bekend - eerste poging(en) in augustus 1940.

Initiator van deze poging was de pas afgestudeerde Leidse student rechten Erik Michielsen (geb. 8-7-1916 te Padang). Zijn broer Karel was een maand eerder met studiegenoten Van Eendenburg en Vas Nunes met een zeilbootje vanuit Noordwijk ontsnapt en Erik wilde niets liever dan het voorbeeld van zijn broer volgen.

Met een aantal studievrienden (Anton de Haseth Möller, Jean Mesritz en ene

Jean Mesritz (links) en Anton de Haseth Möller (rechts) in de dubbelkano.

Joost), kocht hij twee kano's, die zij met dwarslatten aan elkaar bevestigden om meer stabiliteit te krijgen. Zij verfden de kano's in een donkere kleur en bevestigden een buitenboordmotor aan de rechterkano, om - eenmaal uit de kust - meer snelheid te kunnen maken. Het eten voor onderweg bestond uit 4 Edammer kazen en 80 repen chocola. In de punt van elke kano propten zij een opgepompte autobinnenband bij wijze van reddingsgordel, hoosblikjes, sponzen en wat kussens. Tenslotte bevestigden zij aan het open bovengedeelte van de kano's vier stukjes zeil, die tot hun middel reikten en bedoeld waren om het overstromende water tegen te houden.

EERBETOON AAN ENGELANDVAARDERS HAN EN WILLEM PETERI

De kanovaart van de gebroeders Han en Willem Peteri, die op 19 september 2011 precies zeventig jaar geleden plaatsvond, heeft vier Britse en twee Nederlandse kanovaarders geïnspireerd om die tocht over de Noordzee als eerbetoon over te doen. Op maandag 22 augustus 2011 vond in het Zeepaviljoen in Katwijk aan Zee een persconferentie plaats waarin het zestal aan de pers en andere belangstellenden werd voorgesteld. Van de Engelandvaarders was Eddy Jonker aanwezig, die de kanovaarders in een korte toespraak een goede reis wenste.

De namen van de kanovaarders zijn: Alec Greenwell, Ed Cooper, Harry Franks, Olly Hicks, Chiel van Bakel en Ben Stoel. Het initiatief tot de tocht ontstond bij de Engelsen, alle vier ervaren kajakkers. Olly Hicks bijvoorbeeld maakte in 2005 als eerste op 23-jarige leeftijd solo de oversteek van Engeland naar Amerika. Alle vier zijn bovendien afkomstig uit East-Suffolk. Daardoor wisten zij van het monument, dat in 2009 door de familie Peteri bij Sizewell is gerealiseerd (de plek waar Han en Willem aankwamen).

Ze zochten contact met Han's zoon Niels en zo ontstond het plan opnieuw de Noordzee per (vouw)kano over te steken en voor twee goede doelen (The Suffolk Foundation en Combat Stress) geld in te zamelen. De onderneming werd gesponsord door een aantal Engelse

en Nederlandse bedrijven, o.a. door Quooker, het bedrijf dat door Han Peteri werd opgericht na zijn uitvinding van de heetwater kraan en nu geleid wordt door zonen Niels en Walter. Er sloten zich twee Nederlandse deelnemers aan, beide werkzaam bij de Marine. En er werd - anders dan in 1941 - een volgboot geregeld, om de kanovaarders in de gaten te houden en zonodig (medische) hulp te bieden.

In de avond van 22 augustus is het zestal in alle stilte vertrokken. Op internet was te volgen hoe hun tocht verliep, volgens dezelfde route die de Peteri's aflegden, 118 mijl van Katwijk naar Sizewell. Het werd een zware tocht. De mannen kregen te maken met allerlei soorten weer: rustig in het begin, daarna storm en slagregens met windkracht 5 tot 6. Sommige kanovaarders moesten door zeeziekte, uitputting of andere problemen afhaken en gingen knarsetandend aan boord van de volgboot. Uiteindelijk bleven Olly, Ben en Chiel in de kano's over. Zie voor de details www.engelandvaarder.com, waar Harry Franks een kort verslag heeft geplaatst.

Na 40 uur onafgebroken peddelen kwam in de middag van woensdag 24 augustus de Engelse kust in zicht. Onder de wachtenden op het strand van Sizewell bevond zich vanaf 14.00 uur ook Prins Harry, die zijn training op het nabijgelegen Wattisham Airfield had onderbroken om de kanovaarders welkom te heten. Tegen die tijd waren de kano's als een stipje aan de horizon te zien, maar het duurde nog tot 15.30 uur voor zij er waren. Prins Harry kon helaas niet zolang wachten en vertrok om 15.00 uur.

In zijn verslag schrijft Franks: "As dawn came in the next day [Olly, Ben and Chiel] were still there, and all the team on the support boat were working in shifts of encouragement to keep them going. The pace slowed dramatically as they neared the coast, but they had been going

without stopping for 40 hours. Near the coast, the three of us who hadn't made it went into the shore on the Zodiac rib to a very warm welcome. 15 minutes later Olly, Ben and Chiel followed to great applause. It was the most superhuman effort I have ever seen from all involved."

Een waar eerbetoon aan de 32 Nederlanders die tijdens de bezetting geprobeerd hebben per kano Engeland te bereiken. Slechts acht van hen (waaronder de gebroeders Peteri) zijn aangekomen.

Agnes Dessing

REISERVARINGEN VAN ENGELANDVAARDER REMMERT ATEN

In de serie Reiservaringen van Engelandvaarders volgt hieronder het reisverhaal van Remmert Aten, zoals dat in mei 1943 in Londen werd opgenomen.

REMMERT ATEN uit Zaandam, geboren 28 augustus 1920, van beroep volontair in een houthandel, ondernam zijn eerste poging om Nederland te verlaten op 16 februari 1943. Hij wist toen via de achterkabel aan boord van een schip in Rotterdam te komen. Hij verstopte zich onder de vloer van de machinekamer, maar werd de volgende dag door de 2e machinist ontdekt en door de kapitein aan wal gezet. Op maandagavond 22 februari 1943 sloop hij in Katendrecht aan boord van een Zweeds schip en verborg zich in de kettingbak. Zonder eten of drinken zat hij daar van dinsdagmorgen, toen het schip vertrok, tot vrijdagavond. Die vrijdagavond lag het schip voor anker in de Kieler Bocht. Hij kwam aan dek en sprak met de wachtman, die hem goedgezind was. Deze gelastte hem onmiddellijk weer in de kettingbak te gaan liggen, omdat drie Duitse bewakers nog aan boord waren. Diezelfde avond brachten twee bemanningsleden hem over naar de voorpiek, waar zij hem ook eten brachten. Zaterdagavond werd hij

'officieel' ontdekt, omdat de Duitsers toen van boord waren, en kreeg hij een hut aan dek. Op 1 maart 1943 is hij in Stockholm aan land gebracht en overgebracht naar de politie. Op 6 maart 1943 kwam hij vrij, dankzij het ingrijpen van de Nederlandse autoriteiten. Op 1 mei 1943 arriveerde hij per vliegtuig in Engeland.

Na aankomst in Engeland werd Aten ingedeeld bij de Marine als dienstplichtig soldaat. Wat hij verder tijdens zijn dienstdtijd heeft beleefd, is onbekend. Mochten er lezers zijn die Remmert gekend hebben en daarover meer kunnen vertellen, dan zouden wij dat graag vernemen. Volgens onze gegevens is Remmert Aten op jonge leeftijd, voor 1977, overleden.

Bram Grisnigt (grisnigt@veteranen.nl)
Agnes Dessing

HMS VENOMOUS AND THE "ZEEMANSHOOP"

On Wednesday the 15 May 1940 HMS Venomous was escorting two paddle steamers, former ferries, sweeping for mines in the English Channel when a life boat was seen flying a Dutch flag with its deck crowded with men and women. Scrambling nets were lowered and the sailors helped the men and women aboard and they were photographed by Lt Peter Kershaw RNVR.

I included Lt Kershaw's intriguing pictures of elegantly dressed refugees on the deck of Venomous in the book I published about my father's old destroyer. They made me very curious to find out more. They did not look at all like refugees fleeing their country within hours of its surrender. What was the name of the lifeboat? Why did they leave their country? Who were they and what happened to them?

These were the questions I asked on my web site and on the "War over

Holland" forum. Lis Drew provided the first answers in an e-mail from Australia. One of the passengers was her grandfather, "Joop" van der Laan, and the lifeboat was the Zeemanshoop. Lis sent me a translation of the story of its voyage written by Th. de Booy of the Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij and published in 1947 plus the list of the passengers written during the voyage on the back of an old chart.

I was astonished to find out so much so quickly but this made me all the keener to find out more. I could not speak a word of Dutch but I posted enquiries on Internet forums and was sent articles from Dutch magazines and web sites about the passengers and crew of the Zeemanshoop. I also contacted Charles Bartelings at the Genootschap Engelandvaarders and he invited me to write an article for the Schakel.

I discovered that at least three of the passengers on the Zeemanshoop are still alive. Loet Velmans was a 17 year old schoolboy when he and his cousin Dick Speijer cycled to the harbour at Scheveningen from their middle class family home and gave a small boy his bike in return for taking a hastily scribbled message to his parents that he was leaving for England. They promptly joined him by taxi.

He spent most of the war as a prisoner of the Japanese working on the death railway on the Thai Burma border and described his escape on the Zeemanshoop in his wonderful book "Terug naar de River Kwai" (Walburg Pers, 2005). A new edition of the English language edition will be published in the USA by Arcade next month.

Karel Dahmen, a 20 year old student at Delft University, was one of the crew of four students who took command of the Zeemanshoop. I phoned him at his summer house 9,000 ft up in the Colorado mountains and he told me about the voyage and his wartime career in the Dutch Navy and with the Marines in

the Indies and sent me a 90 minute recorded interview and a six page account of his life. By the time you read this Marien de Jonge will be 100 but he still enjoys good health. Marien de Jonge left behind a wife and his two week old son. This son, Jan Mauritz, told me his father's story. He was a reluctant passenger having really wanted to get to Zeeland where Dutch forces were still fighting. His war was mainly spent in the Japanese occupied East Indies as part of the Korps Insulinde making secret reconnaissance landings on the coast of Sumatra.

The majority of the passengers on the Zeemanshoop, including Loet Velmans and Joop van der Laan, were Jewish and many of them were fleeing their homes for the second time having left Germany to escape being sent to a concentration camp.

One of them, Otto Neurath, had an international reputation for developing "pictograms" to convey statistical information visually. His work had been exhibited in Moscow and the USA as well as Europe and is today preserved at the University of Reading in England. Michelle Henning, an academic at the University of the West of England, is writing a book about his life and work and wrote an essay for my web site about his escape and his time in England where he died in 1945.

At 19.45 a few hours after the Netherlands surrendered a sergeant in the Marechaussee fired warning shots over the heads of the crowd on the quayside, the lifeboat engineer heated the cylinder heads with an oxyacetylene torch to get the engine started and they cast off. A Czech made a desperate final attempt to leap aboard, fell in the water and was dragged onto the deck, soaking wet, the last passenger to join the Zeemanshoop before she left for England. The crew of students managed to keep the engine running throughout the night, its shallow draft kept them safe from mines and the weather remained flat calm or many of its passengers would have been washed overboard.

The following afternoon they were spotted by HMS Venomous. The women squealed as they were lifted onto the deck and cried with relief

to be safe at last. While the "passengers" were taking high tea on the mess deck the students were invited onto the bridge by Lt Cdr John McBeath RN, the South African born CO of Venomous. After congratulating them he showed their position on a chart of the English Channel and pointed out that they would have been swept into the Atlantic if they had not been spotted by Venomous. Neither he or the students knew that a U-boat saw the lifeboat berth alongside Venomous and its skipper reported that he could have sunk them both - but had no torpedoes left.

Harry Hack, the "captain" of the Zeemanshoop, and his fellow crew members, Lou Meijers (Meyers) and Jo Bonguets, played their part in winning the war by joining Dutch squadrons of the RAF while Karel Dahmen served in the Royal Dutch Navy. I was a retired publisher until I published a book about HMS Venomous, the destroyer on which my father served in the war: "A Hard Fought Ship": The story of HMS Venomous; by R.J. Moore and J.A. Rodgaard. Holywell House Publishing, April 2010. ISBN 978-0-9559382-0-7. Paperback, £18.99.

The book was described by the Naval Review as being "in the same class as 'The Cruel Sea' for a picture of small ship life in World War 2". I am now publishing new information about HMS Venomous on my web site at: <http://www.holywellhousepublishing.co.uk/index.html> For the full story of what I discovered about the Zeemanshoop and the lives of its passengers see: <http://www.holywellhousepublishing.co.uk/Zeemanshoop.html>

I know nothing at all about the two Goldschmidt families, the four members of the Arnheim (Arnhem) family, or about Weyl, Meuleman,

van Wezel, Daniels, Jacob Meier, Singer or P Zactichek (Zaitichik?), the Czech who fell in the water.

Please get in touch by phone, e-mail or letter if you knew any of the passengers on the Zeemanshoop - or can put me in touch with them or their families.

Bill Forster
Holywell House Publishing

Phone: +44 1727-838595
E-mail: venomous@holywellhousepublishing.co.uk
Address: 88 Holywell Hill, St Albans, AL1 1DH, UK.

MILITAIR EREVELD GREBBEBERG (RHENEN) _____

Het militair ereveld Grebbeberg is de laatste rustplaats van meer dan 400 Nederlandse militairen die in mei 1940 sneuvelden in de strijd om het zuidelijkste gedeelte van de Grebbelinie. Deze begraafplaats op de Grebbeberg werd hiermee de eerste oorlogsbegraafplaats van Nederland.

Na 1946 worden op de Grebbeberg regelmatig militairen herbegraven die elders, waar ook ter wereld, zijn gesneuveld. Onder hen 7 Engelandvaarders die in juni, juli en augustus 1944 tijdens oorlogsvluchten boven Frankrijk zijn gesneuveld. Met ere worden hun namen genoemd: H. Huijskens, J. van der Land, R. Langendam, W.A.H. Melissen, H.J.H. Seelig, W.H. Willems, J.A.F. Brouwers.

Het ereveld telt nu ruim 800 graven. Koningin Wilhemina zei in een radiotoespraak in 1942: Nederland zal de martelaren, die vielen voor zijn bevrijding nimmer vergeten. Naam voor naam, persoon voor persoon, zal hun nagedachtenis bij ons voortleven."

In 1952 droeg het ministerie van Defensie de zorg voor het ereveld over aan de Oorlogsgravenstichting. Op het ereveld bevinden zich verscheidene herdenkingsmonumenten. Bij de ingang staat het Nationale Legermonument. Dit gedenkteken bestaat uit een uit wit natuurstenen kruis met aan weerszijden een beeldhouwde liggende leeuw van kalksteen. Tegenover het Nationaal Legermonument staat een gedenkzuil, bekroond met een bronzen luidklok. Centraal staat een gedenkplaat van natuursteen. Op de plaat zijn een afbeelding van de Nederlandse leeuw en de namen van 138 militairen aangebracht, die sneuvelden in de meidagen van 1940 en waarvan geen graflocatie aanwijsbaar is.

De Koninklijke Landmacht herdenkt elk jaar op deze plaats de beroeps- en dienstplichtige militairen die sinds mei 1940 waar ook ter wereld zijn gevallen, dan wel zijn omgekomen bij de uitoefening van de dienst.

Bronnen:
www.ogs.nl
www.oorlogsmonumenten.nl
www.grebbeberg.nl

Bram Gisnigt

Ereveld Grebbeberg.

Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945

Beschermheer Z.K.H Prins Bernhard der Nederlanden

Kort verslag van de bestuursvergadering van de Stichting Samenwerkend Verzet
1940-1945, d.d. 14 juni 2011, gehouden te Doorn

1. De voorzitter heet iedereen van harte welkom op deze vergadering.
2. Op 22 juni jl. organiseert het Directoraat Generaal Jeugd en Maatschappelijke Zorg een bijeenkomst in Amsterdam.
Het betreft een aankondiging dat Nederland per maart 2011 gedurende een jaar het voorzitterschap van de International Task Force for Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research op zich gaat nemen. Mede namens Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945 gaat Dik de Boef naar deze bijeenkomst.
3. Dag van het Verzet
De Dag van het Verzet op zaterdag 27 augustus is in de Generaal Spoorkazerne in Ermelo. De reünie wordt georganiseerd voor oud-verzetsmensen, partner en eventuele begeleider (maximaal 3 personen).
Naast de oud-verzetsmensen zijn ook de weduwen/weduwnaars van oud-verzetsmensen van harte welkom (maximaal 3 personen).
4. Nationaal Comité Herdenking Capitulatie 1945 Wageningen op 5 mei
De ontvangst van de organisatie verliep naar wens. De instapkaarten en consumptiekaarten werden bij binnenkomst uitgereikt.
Helaas is gebleken dat chauffeurs van een historisch voertuig zelf mensen hadden uitgenodigd om mee te rijden, zodat er geen plaats meer was voor de deelnemers.
5. Nalatenschap van Herman Maas
Stichting Samenwerkend Verzet houdt in samenwerking met Nationaal Monument Kamp Vught en Nationaal Monument Kamp Amersfoort voor de tweede keer een prijsvraag voor scholieren. Doel is leerlingen te laten nadenken over de betekenis van een bezoek aan een voormalig concentratiekamp voor hun eigen leven.

Dit jaar waren er 30 inzendingen voor de opstelwedstrijd. Interessant om te zien hoe de jeugd een weergave heeft gemaakt na een bezoek aan het kamp Amersfoort en/of Vught. Dit jaar hebben we heel veel goede inzendingen ontvangen. Er worden dit jaar drie eervolle vermeldingen extra uitgereikt, in plaats van drie prijzen daardoor nu zes prijzen. Donderdag 16 juni a.s. is de prijsuitreiking in Vught

ADRESSENBESTAND

ADRESSENBESTAND
Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvullingen en wijzigingen no. 46 op de adressenlijst van 1 april 1999.

Overleden:

Jacobs, F.J.
Langelier, J.W.
Meeberg, M. van de

Engeland
Den Haag
Wassenaar

Adreswijzigingen en correcties gaarne aan:

G.J. Staal
Oranje Nassaulaan 52
3708 GE Zeist
Telefoon 030 - 692 27 92
E-mail: staalgj@gmail.com

V-FONDS

Onze activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door het V-fonds met middelen uit de BankGiro Loterij en Lotto. Deelname aan deze loterijen wordt daarom van harte aanbevolen.

www.engelandvaarders1940-1945.nl